

СТАНОВИЩЕ

За дисертация на тема: Фотографски изображения и техники в керамиката на Надя Владимирова Текнеджиева

от доц. д.изк. Незабравка Иванова

Дисертационният труд на Надя Текнеджиева е посветен на особено интересна и актуална проблематика, а именно фотографските изображения и техники в керамиката. На фона малобройните публикации, посветени на тази проблематика у нас, дисертационният труд на Надя Текнеджиева се откроява със своята задълбоченост и обхватност, с последователния научен подход към прецизно подбраната фактология.

Още в уводната част авторката определя темата, целта и задачите на изследването, неговите граници, обект и методология, с което фокусира вниманието върху научността на подхода. Основната тема е “да представи развитието на взаимодействието между керамиката и фотографията”. Тази връзка, подчертава авторката, бележи своето начало преди официалното представяне на фотографията. Цел е да проследи използването на фотографски изображения като декорация в керамиката. Така скромно определената цел е разгърната обхватно на 269 страници структурирани в пет глави, увод и заключение Библиографията заема десет страници. Представен е албум с илюстрации, които онагледяват и допълнително осмислят съдържанието на дисертацията.

В глава първа се проучва произхода, развитието, функциите и взаимодействията между фотография и керамика. Набляга се на историческите опити на семейство Уеджуд в тази посока, акцентува се на опитността на Дагер и на дагеротипията. Потчертава се също така интереса на именити художници към фотографията в това число Е. Мане, Е. Дега, Ж. Сьора и много други. Отделено е внимание на движението пикторализъм, чиято опитност и достижения представляват интерес и днес особено при художниците керамици. Авторката подчертава, че и днес именно развитието на фотографските техники и възможността ефектите, използвани от пикторалистите, да бъдат създадени с едно “кликване “ в програмата, всъщност отново поражда интереса към благородните фотографски техники и същевременно събужда жаждата за ръчно създавани произведения. Развитието на цифровата фотография и компютърните програми за обработка на изображенията допринасят за интереса на керамичните в приложението на фотографски техники. Правят се съпоставки между утвърждаването на фотографията и керамиката като изкуства и тяхното признаване от естетиката и изкуствознанието едва в края на XIX век.

Втора глава гравитира около фотографските методи за декорране, които се използват в керамиката в това число релефните техники, а особено директното приложение на фотографските емулси върху керамичната повърхност. Проследява се приложението на бихроматните фотографски системи в релефните техники за декорация, но също така и в плоскостната декорация.

В трета глава се разглеждат “Други възможности за декорация на керамичната повърхност с фотографски изображения”. Акцентът е поставен върху алтернативните методи за декорация, които предлага

електрофотографията. Освен познатите ситопечатни, литографски и други методи, копирки за декорация могат да се създада чрез употребата на принтиращи устройства. Отделя се особено внимание на специализираните методи за декорация на керамика посредством създаването на копирки с принтиращи устройства, проектирани за работа с керамични тонери. Авторката представя и няколко разработки за декорации на керамична повърхност с фотокопия от ксерокс машини, лазерни и мастиленоструени принтери. Тези способности са сполучлив метод в артистичната керамика. Във втора и трета глави е посочено историческото развитие на разглежданите технологии, наред с представеното им практическо приложение.

Четвърта глава е посветена на “Съвременни автори, използващи фотографски изображения и техники в керамиката” Съдържанието на четвърта глава представлява особен интерес за изкуствознанието с представянето на настоящото състояние на този художествен клон в съвременната артистична керамика.

Направен е анализ на фотографските изображения, използвани от художниците керамици. Главно се набляга върху документалните и артистичните изображения като се цитират задгранични автори. Прави се връзка между интереса към фотографските изображения и Поп арта през 60-те и 70-те години на XX век. Разглежда се творчеството в тази насока на изтъкнати американски автори.

Отделено е значително място на българските автори, използващи фотографски техники при изграждане на керамичната образност в тяхното творчество. Това са Александър Стефанов, Оля Колчева и Евелина Ханджиева. “ В творчеството на Александър Стефанов – подчертава авторката (с.203), освен фотографския образ, присъства отливката – заета от действителността, текстът, често под формата на репродуцирани страници от вестници – страниците на ежедневници - отразяващи действителността“. Оля Колчева включва антропоморфни изображения в цялостната композиция и по този начин създава определено психическо напрежение. При Евелина Ханджиева преобладават лични спомени, биографични детайли, емоционални изживявания постигнати чрез “условн предметност”. Достоверността е постигната и чрез самата структура, материя от която са изработени предметите. А фотографските образи са третираны деликатно. Правят се удачни съпоставки с известни задгранични автори, което говори за навременността на произведенията на нашите автори, които са в крак с експериментите в съвременното изкуство, използващо фотографски техники и изображения.

Авторката набляга върху трудността да бъдат проследени и съответно анализирани опитностите и експериментите на младата керамика днес. Това безспорно има отношение към обстоятелството, че съвременното българско изкуство почти не е системно регистрирано и съхранявано. Като тенденции обаче авторката на дисертацията сочи създаването на декорация чрез ситопечат, като най-предпочитан метод за декориране. При по-младите автори предпочитанията са към авторски копирки, изработени от авторски рисунки.

Анализирани са процесите, протичащи на “керамичната сцена” в света от 90-те години на XX век до днес. Набляга се върху засиления интерес сред творците към графичните и печатните технологии, така и към фотографското изображение и фотографските емулсии. Разглежда се също така художествената практика във фокуса на която е документалността, портретните изображения, информативната фотография. Наред с тази тенденция се наблюдава при редица

автори индивидуалния подход на всеки към изображението. Фотографските изображения в керамиката позволяват по-задълбочено третиране на символни, знакови обобщения, а при някои дори и философско третиране на проблемите на съвременето. Често художници-керамици използват декорацията във фотографски изображения за изява на собствени виждания, настроения и артистични концепции.

Петата глава е изцяло посветена на технически и технологични въпроси. Тя е озаглавена "Някои пояснения относно материалите, използвани в безсребърните фотографски емулсии, работния процес и други материали и пособия, необходими за осъществяването на декорация посредством фотографски емулсии". Съдържанието на петата глава е особено ценно за всички художници-керамици, тъй като подробно и нагледно е обяснено и поднесено четливо съвременното третиране на постиженията във фотографските техники и технологии, които да се прилагат при достигане на желания от авторите художествен резултат.

В Заключение са обобщени изводите от изследването, направени в дисертацията.

Декларираните приноси в 8 пункта отговарят изцяло на постигнатото в изследването.

Дисертационният труд на Надя Текнеджиева е цялостно теоретико-приложно изследване с особено значение за всички, които се стремят да използват фотографските техники и технологии при работа с керамичния материал. Тази дисертация е особено ценна за студентите в НХА, тъй като представлява първото пълно представяне на тази проблематика в научен и същевременно четивен аспект на съвременната проблеми при работата с фотографски техники и технологии.

Въз основа на дисертационния труд на Надя Текнеджиева убедено предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на авторката научната и образователна степен "ДОКТОР".

Н. Иванова